

všem jeho mládí není cestou k dokonalosti. Tehdy se křtilo až v pozdním věku, chlapec šel na studie do Atén a do Cařihradu, udělal celou tehdejší univerzitu a vrátil se domů, aby začal světskou kariéru. Ale jeho sestra Mekrina na něj začala mít hluboký vliv. Stalo se tedy nepředvídané. Nechal kariéru a začal žít mnišským životem o samotě, životem podle Písma, doslova. Ale nemohl v samotě dlouho zůstat. Církev byla tehdy ve velké krizi, potřebovala vzdělané lidi na biskupská místa, kteří by hájili víru proti ariánům a práva církve proti císařům. Basil musel ze samoty, nejdříve jako pomocník biskupa z Caesareje v Kapadocii, pak sám jako biskup a metropolita. Říká se, že je pro konverty vždycky nebezpečné dostat se náhle do styku s konkrétní situací v církvi. Vidí vše tuze ideálně, realita je šokuje. Pro Bazila byl styk s tehdejší církevní životem opravdovým pohoršením. Spory o pravou víru byly v plném proudu, biskupové se navzájem sesazovali a exkomunikovali, státní moc se do záležitosti zalétala z politických důvodů. V malém spisku O Božím soudu si Bazil klade základní otázku: Jak je taková situace vůbec možná? Čím to je, že křesťané dávají světu pohoršení místo dobrého příkladu? Přiznává se, že si dlouho nevěděl rady. Jednoho dne mu však vzešlo velké světlo. To osvětlení pak vyjádřil takto: příčinou všeho zla je nešťastné mínění, hrozná nauka rozšířená mezi křesťany, že k tomu, aby se člověk spasil, stačí zachovávat jenom některá, hlavní přikázání Boží. Ostatní že už není důležité. Co tato nešťastná nauka působí? Boží přikázání jsou hlasy, které vytvářejí údivnou harmonii ve světě. Jsou všechna navzájem sladěna v kosmický chór. Stačí, aby ve sboru jeden zpíval falešně, a zkazí celou harmonii. Podobně vypadá život církve a život jednotlivce, když se zachovají jenom některá přikázání a jiná ne. Rozbili jsme tím harmonii Božího díla. Máme-li tuto Bazilovu zkušenost vyjádřit v dnešních odborných termínech, můžeme říci, že je jeho morálka existenciální, ale také integrální. Nezná kompromisy. Ovšem o lidech, kteří neznají kompromisy, se říká, že neznají život. Život není integrální. Byl si Bazil vědom těchto potíží? Byl. Právě proto psal pravidla pro skupiny mnichů, které založil. Jedinec celý svět neobrátil. Ale také není povinen, aby se světu podřizoval. Stačí si najít skupinu těch, kteří stejně myslí jako on, kteří vezmou nauku evangelia doslova a žijí spolu v jedné společnosti. Tím mají zážitek harmonie a krásy Božího pořádku.

Ten poslední prvek se snadno zapomíná, a přece je důležitým tématem patristické morálky: zážitek krásy, která plyne z toho, když se Boží příkazy zachovávají. To ovšem není bezduchý moralismus, to je naopak estetické pojetí, umělecký postoj k realitě. Umělec totiž necítí zákony krásy jako tíhu, ale naopak jako křídla, která mu umožňují let. Tak by se ovšem měla chápat Boží přikázání, která vedou k životu.

Tomáš Špidlík – Vatikánské promluvy

Prameny, odkazy

Jeruzalémská Bible; Francis J. Moloney – Evangelium podle Jana – Sacra pagina; Felix Porsch – Evangelium sv. Jana – Malý stuttgartský komentář; Josef Kaše – www.biblickedilo.cz; www.pastorace.cz

Vydává Pastorační středisko brněnské diecéze
jako součást diecézního biblického programu Vezmi a čti.
Ke stažení na www.vezmiacti.cz.

6. neděle velikonoční – cyklus C

1. května 2016

²³Ježíš řekl svým učedníkům: „Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo a můj Otec ho bude milovat, a přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek. ²⁴Kdo mě nemiluje, nezachovává moje slova. A přece slovo, které slyšíte, není moje, ale mého Otce, který mě poslal. ²⁵To jsem k vám mluvil, dokud ještě zůstávám u vás. ²⁶Ale Přímluvce, Duch Svatý, kterého Otec pošle ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno ostatní, co jsem vám řekl já. ²⁷Pokoj vám zanechávám, svůj pokoj vám dávám; ne ten, který dává svět, já vám dávám. Ať se vaše srdce nechvěje a neděsí. ²⁸Slyšeli jste, že jsem vám řekl: ‚Odcházím‘ a ‚zase k vám přijdu‘. Kdybyste mě milovali, radovali byste se, že jdu k Otcí, neboť Otec je větší než já. ²⁹Řekl jsem vám to už teď, dříve než se to stane, abyste uvěřili, až se to stane.“

Jan 14,23-29

Úvod k meditaci

Boží slovo je osvobozující a mocné, protože to není slovo lidské, přestože je v lidské podobě. Platí o něm to, co říká Bůh skrze proroka Izaiáše: *Mé slovo se ke mně nevrátí bez užítku... vykoná vše, k čemu jsem je poslal* (srov. Iz 55,11). Dar Ducha Svatého je ten, který nás uvádí do celé pravdy.

Duch, kterého posílá Otec, nám připomene všechno, co Ježíš učil. Tento dar Ducha není člověkem ovlivnitelný, nemůžeme ho uchopit jako předmět, ale přece je to dar, který můžeme s vděčností přijmout a který v nás může mocně působit. Jinak totiž budeme bezmocní, i kdybychom mnoho znali a uměli. Znovu a znovu totiž uvidíme, jak jsme bez této Boží výbavy slabí vůči zlu ve světě, vůči moci lidské omezenosti a hlouposti, vůči tomu, co se zdá být nad lidské síly.

Posláním Ducha Svatého je učit a připomínat všechno, co Ježíš řekl a udělal v průběhu svého pozemského života. Toto vyučování a připomínání nevede však člověka do hluboké minulosti, ale uschopňuje ho správně vidět současnost, protože právě v současnosti je v Ježíšovi Bůh s námi.

Výklad biblického textu

Kontext: V úryvku se hovoří o třech velkých Ježíšových darech učedníkům: o daru Ježíšova slova, daru Ducha a daru pokoje. Uvedené dary nestojí vedle sebe nahodile, ale jeden vyrůstá z druhého.

v. 23: zachovávat mé slovo – Neznamená spokojit se s vyplněním litery, která podle

1. čtení:

Sk 15,1-2,22-29

2. čtení:

Zj 21,10-

14,22-23

Evangelium:

Jan 14,23-29

Srovnání:

Jan 14,15;

Jan 7,16; 12,49;

Jan 15,26;

16,13;

Jan 16,33; 14,1;

Jan 14,3; 16,16;

Jan 13,19; 16,4

Další texty v týdnu

Po: Sk 16,11-15; Jan 15,26-16,4a

Út: 1 Kor 15,1-8; Jan 14,6-14

St: Sk 17,15,22-18,1; Jan 16,12-15

Čt: Sk 1,1-11; Ef 1,17-23; Lk 24,46-53

Pá: Sk 18,9-18; Jan 16,20-23a

So: Sk 18,23-28; Jan 16,23b-28

apoštola Pavla zabíjí (2 Kor 3,6), ale znamená to milovat Ježíše. Člověk, zachovávající Ježíšovo slovo, se stává příbytkem živého Boha, Otce i jeho syna Ježíše.

v. 24: A přece slovo, které slyšíte, není moje, ale mého Otce, který mě poslal. – Ježíš je v úvodu Janova evangelia označen za „Slovo“, vychází od Otce jako Slovo s velkým „S“ Přichází k záchraně člověka, k tomu, abychom „měli život a měli jsme jej v hojnosti“ (Jan 10,10).

v. 26: Přímluvce, Duch Svatý – Duch Svatý pokračuje v Ježíšově díle. Víra se nemůže opírat o pouhé Písmo. To je vždy odkázané na výklad. Nauka o tradici jako dalším zdroji Božího zjevení odkazuje na vedení Duchem Svatým.

v. 27: pokoj – hebrejsky *šalóm*. Není to klid, ale „souhrn všech Božích darů.“ Není to něco, co si můžeme sehnat, koupit, ale můžeme přijmout jako dar.

v. 28: neboť Otec je větší než já – Přídavné jméno *větší* nelze brát tak, jak mu dnes rozumíme při běžném vyjadřování, ale v Janově evangeliu to znamená: Ježíš a Otec jsou jedno, samotný Ježíš nepředstavuje všechno.

K tématu

Drazí bratři a sestry!

Pokaždé když slavíme mši svatou, cítíme v srdci ozvěnu slov, která Ježíš svěřil učedníkům jako drahocenný dar při poslední večeři: „Pokoj vám zanechávám, svůj pokoj vám dávám“ (Jan 14,27). Křesťanské společenství i celé lidstvo má převelice zapotřebí naplno zakusit bohatství a moc Kristova pokoje! Svatý Benedikt je toho velkým svědkem, protože jej přijal do svého bytí a přinesl jeho plody ve skutcích autentické kulturní a duchovní obnovy. Právě proto se u vchodu do opatství na Montecassino a každého jiného benediktinského kláštera vyskytuje jako motto slovo PAX: mnišská komunita je totiž povolána žít tento pokoj, jenž je především velikonočním darem. (...)

Je třeba zdůraznit, že pokoj je v první řadě darem Boha, a jeho síla proto spočívá v modlitbě.

Je to však dar, svěřený lidskému snažení. Také energii nezbytnou k jeho uskutečňování lze čerpat z modlitby. Základem je proto pěstování autentického života modlitby, aby byl v pokoji zajištěn sociální pokrok. Dějiny mnišství nás stále učí, že velký civilizační vzrůst se připravuje denním nasloucháním Božího Slova, které přivádí věřící k osobnímu i společnému zapojení se do boje proti každé formě egoismu a nespravedlnosti. Jedině osvojíme-li si s Kristovou milostí, jak bojovat a přemáhat zlo uvnitř nás a ve vztazích ke druhým, jak je možné se stát autentickými tvůrci pokoje a civilizačního pokroku.

Benedikt XVI. 24. 5. 2009

Je těžké zachovávat příkázání?

Měl jsem jednu přednášku o spiritualitě řeckých otců. Potom byla diskuze. Jeden student pochvalně prohlásil: „To je přece jenom něco jiného. Tenkrát brali duchovní život přirozeněji. Nebyl to takový bezduchý moralismus jako dnes.“ Z takové poznámky ovšem vyvstane mnoho nových zajímavých a nezajímavých problémů. Diskuze se

rozplynula do neurčitosti. Nakonec mě požádali, abych vysvětlil, jak to vlastně bylo s morálkou ve staré církvi prvních století. I to je otázka široká. Ale už se můžeme orientovat. Hned na prvním místě zdůrazníme jisté zásadní rozdíly. Dnes se studium teologie rozděluje na různé předměty. Mluvíme o dogmatice, když vysvětlujeme nauku, když formulujeme to, co křesťané věří. Morálka nebo mravouka mluví o ctnostech a o hříších. Tu se rozvádí v praktických principech, co by měli křesťané dělat, jaké mají být jejich skutky, chtějí-li se spasit. Morálka platí pro všechny křesťany. Chceš-li se spasit, musíš zachovat příkázání, varovat se toho, co se zakazuje. Ale to je, řekli bychom, jenom minimum. Někteří lidé, a měli by to vlastně být všichni, usilují o víc. Proto se zavedl třetí druh literatury a vyučování: asketika a mystika, nauka o křesťanské dokonalosti. Toto rozdělení látky je praktické. Ale je bohužel i velice nepraktické. Roztrhujeme tu to, co je neodlučitelné. Věci vytržené ze souvislosti pak nejsou nikdy sympatické. Vidíme je ve zkreslené perspektivě. Tak se to opravdu často stává s morálkou. Moralista, který chce mluvit jadrně a jednoduše, se vydává v nebezpečí, že se jeho vyučování křesťanských zásad zredukuje na dvě řady: Toto smíš, toto musíš, toto je povinné... Na druhé straně pak platí: Toto se nesmí, toto je zakázané, toto je těžký hřích... Není divu, že pak uslyší námitku, že je to jen bezduchý moralismus a že se stávají nesympatická i slova samého Krista, když jsou zařazena do těchto dvou kategorií.

V původní křesťanské literatuře tomu tak opravu nebylo. Nedovedli si prostě představit, že by Bůh něco zjevil jenom pro ukojení naší zvědavosti. Nezdálo se jim normální, že by se někdo zajímal o Kristovu nauku a nemínil dělat, co se tu učí. Dogmatika a morálka tedy byly jedno a totéž. Už pohanští stoici pohrdali tzv. „holým věděním“, abstraktním poznáním, které nemá dopad v životě. Tím vážněji brali nauku Písma křesťané. V Apoftegmatech, výrocích egyptských mnichů, se tento postoj ilustruje známou historkou. Jeden prostý mnich, který neuměl číst, začal chodit na vyučování bible k druhému, který byl vzdělaný. Začali vyučování veršem žalmu: Blahoslavený, kdo nezhrěšil ústy... Tenkrát se Písmo učilo zpaměti. Učitel nechtěl na nového žáka příliš nakládat, proto mu řekl, aby si zatím zapamatoval jenom tento verš. Pak už ho však delší dobu neviděl. Jednou jej potkal a vyčítal mu, proč přerušil docházku na vyučování. Ten jenom povzdychl: „Jakpak mohu, když jsem ještě nedokázal splnit to, co jsem se naučil doposud.“ Historka je zřejmě tendenční, protože už tenkrát se vyskytovalo mnoho těch, kteří křesťanství znali, ale neplnili. Egyptští mniši považovali toto rozpolcení za nenormálnost. Jak může mít zdravý člověk něco jiného v mysli, srdci a v jednání! Nemluví tedy o morálce, ale prostě o víře: buď někdo věří, nebo nevěří.

Tento krásný, řekli bychom existenciální postoj k Božímu slovu měl ovšem také nevýhody. Ne všichni jsou schopni všechno, co stojí v Písmu, zachovávat. Co dělat? Problém byl velmi aktuální v době po Konstantinovi, kdy církev dostala svobodu a kdy se do ní nahrnuly masy lidu. Křesťané už nebyli hořčičným semínkem, ale státní společností. Co se dá od takového množství očekávat? Odpověď na tuto otázku najdeme v životě a nauce sv. Bazila Velikého, jednoho z velkých křesťanských moralistů, chceme-li mu to jméno dát. Jak životně ten problém prožíval, plyne z jeho vlastní zkušenosti. Je vlastně konvertita. Pocházel sice z dobré křesťanské rodiny, jeho babička je sv. Makrina, jeho sestra, také Makrina, je rovněž svatou. Svatý je jeho bratr Řehoř Nysský. Ale přitom